

-1001ha.nl-

BIODIVERSE GROENBEMESTERS

**EVALUATIE
2024**

Inleiding

Crowdfundingsactie voor akkerbouwers die willen experimenteren met soortenrijke groenbemesters.

Goed voor bodem, biodiversiteit én klimaat.

VERDUURZAMEN DOOR KORTING

Dat is in drie woorden het actiemechanisme van de campagne 1001ha: de maatschappij betaalt de korting op duurdere en biodiversere zaadmengsels, en de boer verduurzaamt.

Met de actie 1001ha Biodiverse Groenbemesters krijgen akkerbouwers zo'n **40% korting op groenbemestermengsels**. In deze mengsels zitten o.a. vlinderbloemigen, die zelf stikstof uit de lucht binden waardoor de vervolgteelt minder (kunst) bemest hoeft, en dat scheelt weer CO₂.

'In totaal hebben al **397 akkerbouwers** meegedaan en tezamen **2685 hectare** biodiverse groenbemestermengsels ingezaaid. Hiervan was

1.865 ha gangbaar (69%) en **820 ha biologisch** (31%). Elke hectare is goed voor meer biodiversiteit en gezondere bodem. Dit is ook te zien in de praktijk: **81%** van de respondenten merkt dat de **bodem gezonder is!**

Sinds 2020 loopt de succesvolle campagne 1001ha Kruidenrijk Grasland van Urgenda en LTO Nederland. In 2022 sloeg Urgenda de handen ineen met ZLTO

voor een soortgelijke campagne voor akkerbouwers d.m.v. een pilot met 40 akkerbouwers in Zeeland. Deze was zeer succesvol en werd gevolgd door een landelijke opschaling met in 2023 zo'n 220 en in **2024 zelfs 280 deelnemers.**

Om de ervaring van de deelnemers te peilen is een enquête uitgestuurd naar de deelnemers van 2024. Net als voorgaande jaren pakte de actie positief uit: de deelnemers waardeerden de actie met een **8,4 gemiddeld**. De akkerbouwers verwachtten gemiddeld **38% minder (kunst)mest** te zullen gebruiken in de vervolgteelt, dankzij extra stikstoflevering door de klavers in het mengsel.

Wat zijn groenbemestermengsels?

Groenbemesters of vanggewassen zijn de afgelopen jaren gangbaar geworden in de akkerbouw: door na de oogst een nieuw gewas in te zaaien blijft de bodem bedekt en actief en daarmee wordt het bodemleven gestimuleerd en gezonder.

Maar meestal kiest de boer voor een goedkopere enkelvoudige groenbemester zoals gele mosterd. De campagne 1001ha biedt korting op veertien verschillende mengsels van **drie leveranciers**; Neutkens, DSV Zaden en Ten Have Seeds. Dit zijn duurdere gevarieerde mengsels met ieder **minimaal 6 verschillende soorten**.

De voordelen van groenbemestermengsels met vlinderbloemigen op een rij:

- Vermindering (kunst)mest;
- Door de verschillende wortellengtes worden nutriënten beter vastgehouden;
- ...en verbetert de bodemstructuur, waardoor de bodem beter bestand wordt tegen extreme weersomstandigheden;
- Toename van boven- en ondergrondse biodiversiteit;
- Betere beheersing van ziekten, plagen en onkruiden.

Kengetallen 2024

In december 2024 werd een enquête uitgestuurd naar de deelnemers van dat jaar.

84 akkerbouwers vulden de enquête in. Voor deze groep gold:

Het merendeel van de alle deelnemers tot nu

- **84 respondenten** waarvan **18% biologisch** en **82% gangbaar**;
- **74%** had al **eerdere ervaring** met groenbemestermengsels; voor **26%** was het de **eerste keer**;
- **96%** gaf aan dat de **kortingsactie geholpen** heeft met de beslissing om dit jaar biodiverse groenbemesters te zaaien;

toe komt uit Zeeland, Flevoland en Groningen, waar voornamelijk klei is. Hier is de verhouding gangbaar-bio relatief gezien gelijk. Het merendeel van de deelnemers op zand is gangbaar.

- De belangrijkste drijfveer om mee te doen was het **verbeteren van de bodemgezondheid (58%)**, gevolgd door een **betere biodiversiteit (17%)**, **stikstofvastlegging (12%)** en **waterberging (11%)**.
- Van de deelnemers van 2024, zat **49%** op **klei**, **47%** op **zand** en 4% heeft een andere grondsoort;

Locaties alle deelnemende akkerbouwers in relatie tot de grondsoort

Kengetallen 2024

In de praktijk merken de akkerbouwers échte verbeteringen.

81% heeft een **gezondere bodem** in vergelijking met de grond vóór het gebruik van groenbemesters. De grond heeft een betere structuur die makkelijker te bewerken is, maar ook een rijkere flora en fauna en meer stikstofvastlegging (zie onderstaande tabel).

Enquetevraag: **“Welke voordelen merk je in de praktijk? Meerdere antwoorden mogelijk.”**

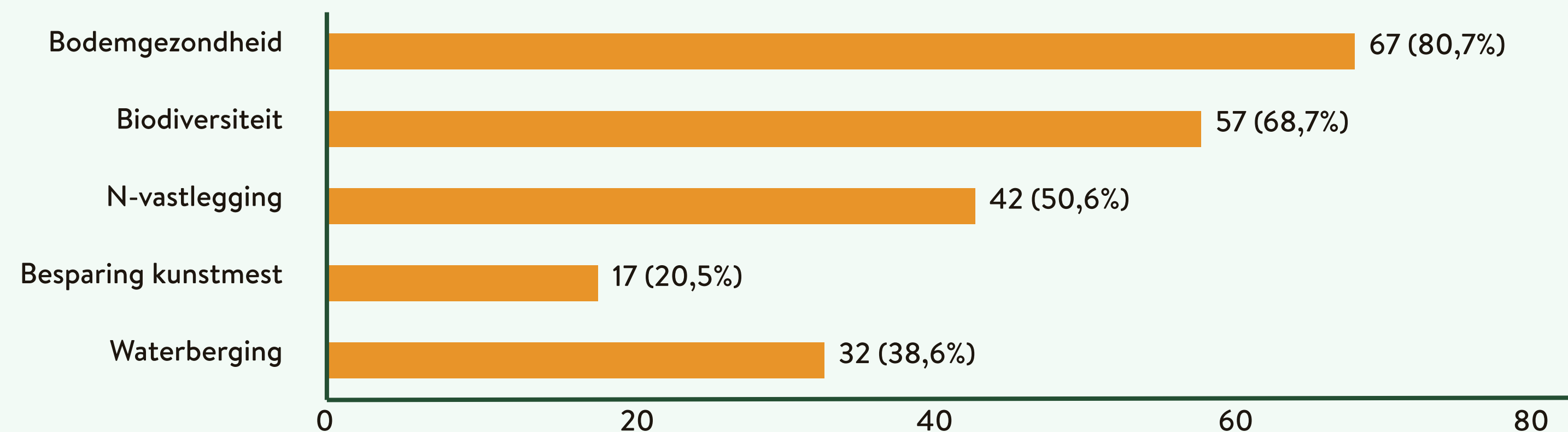

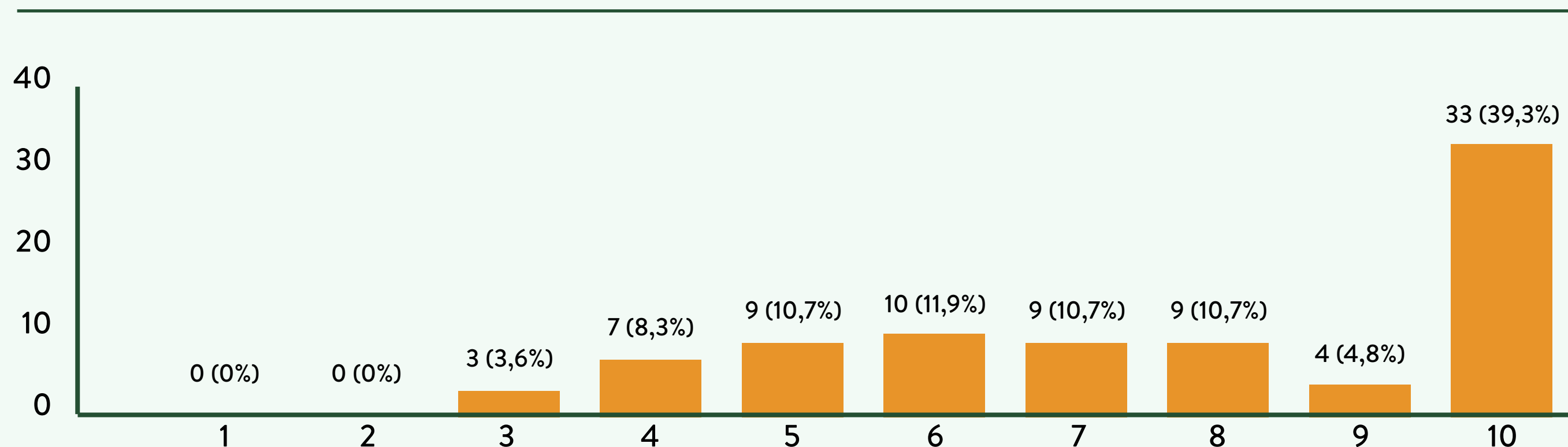
Foto: Mts Keijzers; groenbemestermengsel tussen Paulownia bomen

Teelt groenbemesters

65% van de boeren zag **zeven soorten of meer** uit hun biodiverse groenbemestermengsel opkomen. Slechts **4%** zag **maar drie soorten** opkomen en bij **geen** enkele boer kwamen er **minder** op. **58%** van de deelnemers was bij het afnemen van

de enquête (december 2024) van plan om de groenbemesters **over de winter te laten staan** (tot tenminste maart 2025). Dit levert ook de beste resultaten op voor opbrengst, N-levering en biodiversiteit.

Enquêtevraag: **“Hoeveel soorten van het mengsel zijn opgekomen?”**

Bemesting

De vlinderbloemigen (klavers) in de mengsels binden stikstof uit de lucht en leggen deze vast in de grond. Daarom kan de vervolgteelt met minder bemesting toe.

Bij het afnemen van deze enquête in december waren de akkers natuurlijk nog niet bemest voor de teelt van 2025, maar we vroegen de deelnemers hoeveel minder zij verwachten te zullen bemesten.

- De gangbare deelnemers verwachtten gemiddeld **36% minder (kunst)mest** te gaan gebruiken voor de volgende teelt;
- De biologische deelnemers verwachtten gemiddeld **49% minder bemesting** nodig te hebben.

Deze resultaten laten een flinke verwachte reductie zien in mestgebruik. De deelnemers van 2022 verwachtten gemiddeld 20% minder kunstmest en 24% minder dierlijke mest te gebruiken, echter bleek dit uit de enquête van 2023 respectievelijk 11% en 8% te zijn.

Het is dus belangrijk deelnemers te (blijven) informeren over de stikstoflevering van de mengsels en aan te sporen de groenbemesters een kans te geven. Dit is namelijk een essentieel aspect van de actie: minder (kunst)mest betekent minder uitspoeling naar bodem en water -, maar ook voor de boer die hiermee flink kan besparen op kunstmestkosten. Bovendien wordt er met iedere bespaarde kilo kunstmest ook 2 kilo CO₂ bespaard.

Wat mooi is om te zien, is dat ongeveer **48% minder bemesting gebruikt is bij het inzaaien** van de mengsels (in vergelijking met wat de deelnemers normaal zou gebruiken voor een rustgewas zonder vlinderbloemigen).

Tevredenheid

De meeste boeren waren erg tevreden met het mengsel. 52% heeft het mengsel een 8 of hoger gegeven, met een gemiddelde score van 7,6.

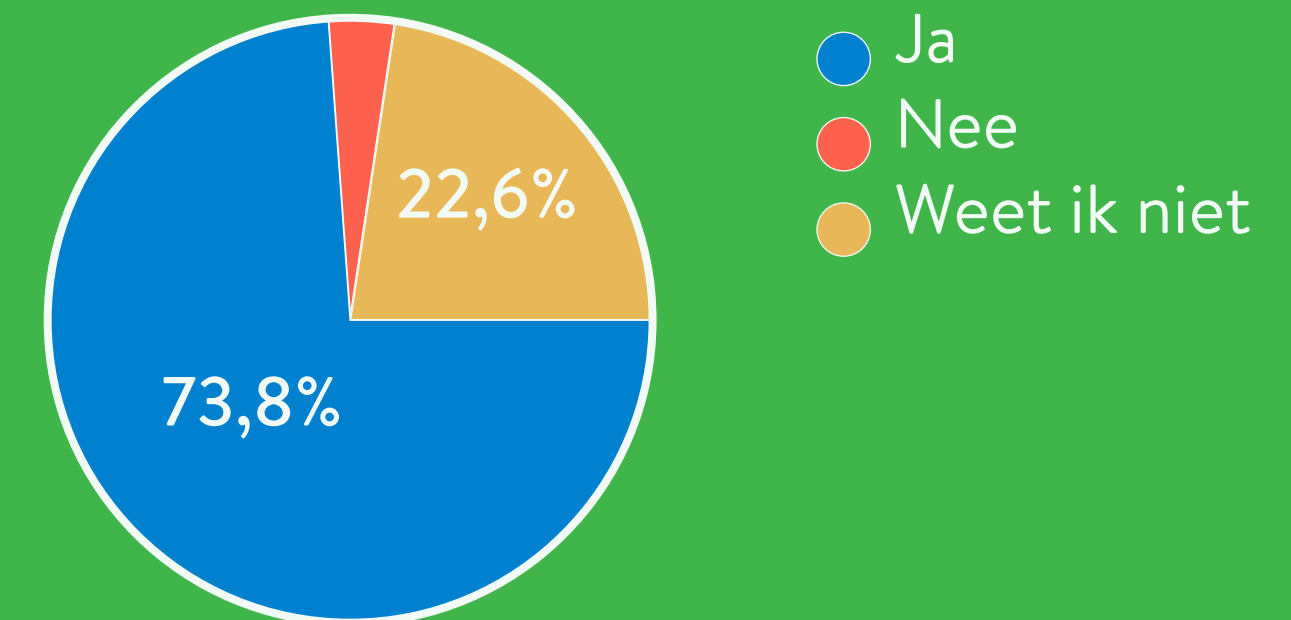
74% van de boeren geeft aan in de toekomst meer percelen te willen zaaien met een groenbemestermengsel met vlinderbloemigen. Hiervan was ongeveer 1/4e biologisch en 3/4 gangbaar. De helft (52%) geeft aan dit ook te zullen doen zónder kortingsactie. Slechts 7% zegt niet verder te gaan met groenbemesters als er geen korting is.

Van de boeren die voor het eerst een soortenrijk groenbemestermengsel inzaaiden, is 64% van plan dit vaker te gaan doen, 27% twijfelt nog, en slechts 1 boer geeft aan niet nog een keer te gaan zaaien.

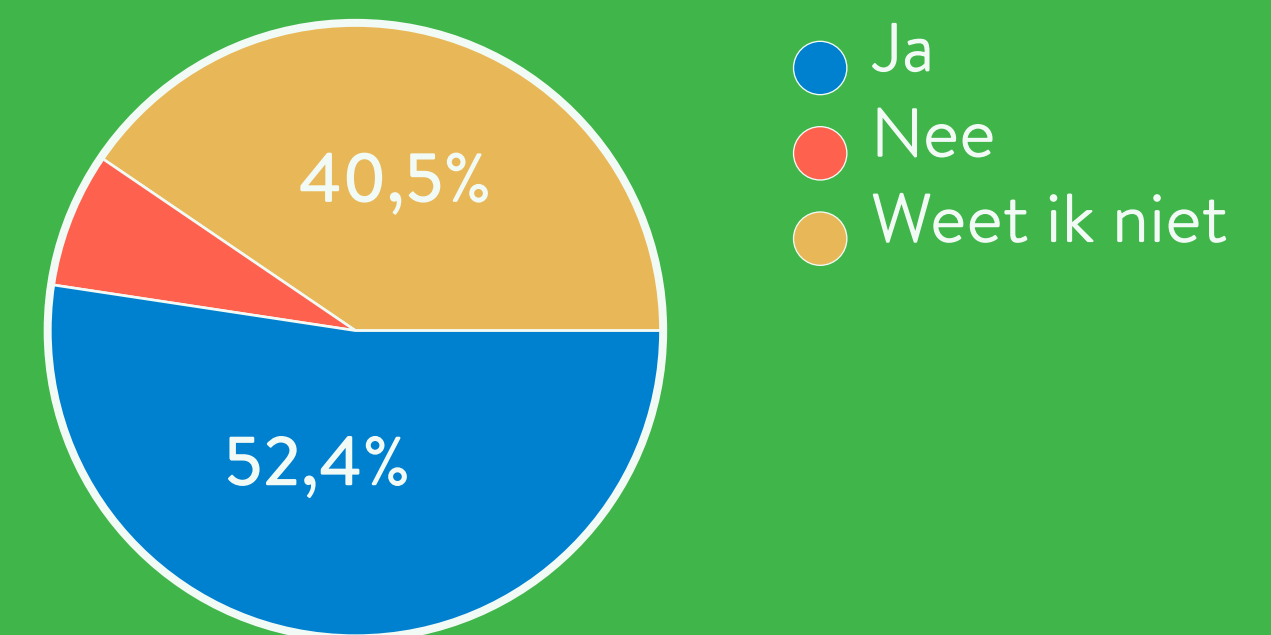
Ook zijn de meeste boeren erg tevreden met de kortingsactie. 71% van de boeren geeft de actie een 5 uit 5 sterren. Deelnemers gaven de kortingsactie gemiddeld een 9,2.

Deelnemers waarderen de gehele actie (korting + mengsel) met een 8,4 gemiddeld!

Enquêtevraag: “Denk je dat je in de toekomst meer percelen gaat inzaaien met groenbemesters?”

Enquêtevraag: “Ga je verder met biodiverse groenbemestermengsels, ook als er geen nieuwe kortingsactie komt?”

Begeleiding

- **Meer inhoudelijke voorlichting** over de voordelen was met **43%** volgens de deelnemers de beste manier om meer akkerbouwers te laten experimenteren. Gevolgd door **meer reclame** (17%) en **hogere korting** (29%).
- Uit de enquête van 2023 bleek dat **37%** van de deelnemers **geen begeleiding** nodig heeft of de begeleiding vanuit de leverancier voldoende vindt. Voor de actie van 2024 heeft **48%** geen gebruik maakt van de **online keuzehulp**, echter geeft 39% aan dit toch handig te vinden. Dit kan met name handig zijn voor vragen over specifieke grondsoorten, en hoe hier mee om te gaan.

Met deze uitkomsten gaan we aan de slag, door meer kennis te delen op de website en in de nieuwsbrieven te plaatsen, en in samenwerking met de zaadleveranciers de begeleiding waar nodig te verbeteren.

Algemene opmerkingen

- Het merendeel van de deelnemers is erg enthousiast en wil dat de actie de komende jaren doorgaat. Sommige deelnemers zouden zelfs meer hectares willen afnemen met dezelfde korting. Ook hoorden we het verzoek dat de actie jaarrond zou moeten worden. Hier hebben we gehoor aan gegeven.
- Een aantal boeren meldt ongevraagd dat ze de biodiversiteit zien toenemen; zowel op de akkers als door de komst van meer vogels.
- Veel boeren geven aan dat de bodemgezondheid verbeterd is; een fijne, luchtige grond met een goede doorworteling en die goed bewerkbaar is.
- Er waren suggesties voor de samenstelling van de mengsels; met name geen verschillende groeilengtes en -snelheden of een groter aantal vlinderbloemen.

Ook deze ideeën en opmerkingen zullen we meenemen in de voorbereidingen voor het volgende seizoen.

Kijk ook naar onze andere 1001ha acties met korting op kruidenrijk grasland, klaveronderzaai-mengsels en bomen.

Ik ben zeker overtuigd geraakt en had net dat steuntje in de rug nodig omdat de mengsels best prijzig zijn. Ga zo door, ik doe mee!"

"Dit mengsel zaai ik al jaren en dat bevalt goed."

"Er is veel leven in het gewas, staat geen water op het land, ik kort op mest en het lijkt allemaal goed."

"Bodemgezondheid is nummer 1, de rest krijg je erbij."

"Alle genoemde voordelen zijn waar. Meer beestjes in de grond, meer waterberging en hierdoor de bodem gezonder. De bodem is rijker wat een besparing op kunstmest geeft."

Met dank aan!

1001ha is een crowdfundingcampagne: de korting wordt betaald door overheden, burgers en bedrijven.

Voor de eerste drie seizoenen van 1001ha biodiverse groenbemestermengsels bedanken wij ten eerste de provincie Zeeland voor de pilot in 2022 én hun vernieuwde bijdrage in de landelijke voortzetting.

Ook bedanken wij de provincies Drenthe, Flevoland, Groningen, Limburg, Noord-Brabant, Noord-Holland, Zeeland, Zuid-Holland; de gemeenten Tytsjerksteradiel, Ede, Zevenaar, Groningen, Altena, Hollands Kroon, Purmerend en Hardenberg voor hun bijdragen.

Dankzij de crowdfunding en de bijdragen van vele donateurs van Urgenda konden akkerbouwers in het hele land deelnemen.

